

Factsheet

Funderingsopgave veenweidegebieden

1. Waarom deze factsheet Funderingsopgave veenweidegebieden?

In het veenweidegebied staan meer dan 100.000 gebouwen van 50 jaar en ouder. De combinatie van deze oudere gebouwen met bodemdaling en veranderende waterpeilen geeft uitdagingen. De mix van bebouwingstypen en funderingen – houten palen en funderingen zonder palen – maakt de veenweidegebieden divers en complex. Daarbij is in het verleden de keuze van het oppervlakte-waterpeil voor het agrarisch gebruik van de gebieden bepalend geweest. De kamerbrief Water en bodem sturend van november 2022 roept op om in de (zettings-gevoelige) veenweidegebieden waterpeilen op te zetten. Wat zijn op korte en langere termijn de consequenties van het aanpassen van het waterpeil in het veenweidegebieden voor de aanwezige bebouwing? Het gaat om bijzondere bebouwing die karakteristiek is voor het landschap waaronder vele Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten. En het gaat ook om agrarische bebouwing zoals schuren, stallen en mestkelder met specifieke kenmerken.

Aanpak veenweidegebied

In het veenweidegebied staan meer dan 100.000 gebouwen van 50 jaar en ouder. In combinatie met bodemdaling en waterpeilen geeft dit uitdagingen. De mix van bebouwingstypen en funderingen – houten palen en funderingen zonder palen – maakt de veenweidegebieden divers en complex.

2. Vijf stappen om aan de slag te gaan

In de factsheet zijn vijf stappen geïdentificeerd om mee aan de slag te gaan. Hieronder zijn deze stappen kort uitgeschreven.

STAP 1: WAT IS DE HUIDIGE SITUATIE?

De eerste stap is het in beeld brengen van de kenmerken van het gebied. Dit vraagt inzicht in het aantal gebouwen. Aandachtspunt is hierbij dat in het veenweidegebieden veel bijgebouwen staan zoals schuren en stallen. Van de gebouwen is het van belang te weten wat voor type

fundering de gebouwen hebben. Onderscheid op drie niveaus is voldoende; betonnen paalfundering, houten paalfundering of fundering zonder palen. Ook het in beeld hebben van de maaiveld-daling en de peilgebieden/peilniveaus is onderdeel van de inventarisatie. Het detail-niveau van te verzamelen informatie is mede afhankelijk van het projectdoel en projectfase. De informatie kan op verschillende manieren verzameld worden.

Factsheet

Funderingsopgave veenweidegebieden

Kenniscentrum
**Bodemdaling
en Funderingen**

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

STAP 2: WAT IS DE KEUZE VOOR HET WATERPEIL?

In deze stap kijken we door naar de toekomst op basis van de te maken keuzes in het waterpeil. Wat is het beoogde of gewenste peilniveau? En blijven de peilgebieden dezelfde zoals ze nu zijn. In basis zijn er drie situaties denkbaar:

- **Peilverhoging** Hogere (grond)waterstanden t.b.v. CO₂ en natuur
- **Peilfixatie** Gelijkblijvende (grond)waterstanden t.o.v. NAP
- **Peilindexatie** Lagere (grond)waterstanden in lijn met de bodemdaling

De te maken keuze is ingegeven vanuit verschillende opgaven in het veenweidegebied. CO₂-vastleggen, natuurontwikkeling, landbouw en recreatie.

STAP 3: WAT ZIJN DE GEVOLGEN VOOR GEBOUWEN?

De keuze voor het waterpeil heeft consequenties voor de bebouwing. Dit zijn directe gevolgen. Bij peilverhoging hebben alle gebouwen een verhoogd risico op optrekkend vocht. Gebouwen zonder paalfundering, in gebieden waar de bodemdaling niet stopt, zakken langzaam weg in het (grond)water. Ook kan de fundering instabiel raken door de hogere grondwaterstand. Gebouwen zonder fundering hebben op langere termijn ook een hoger risico op vocht- en funderingsproblemen bij peilfixatie. Peilindexatie is een risico voor bebouwing met houten palen. Door het verlagen van waterpeilen is er een grote kans dat funderingspalen te maken krijgen met droogstand en hun draagvermogen verliezen. Voor alle gebouwen met houten paalfunderingen is er een risico dat bacteriële aantasting van palen en negatieve kleef de draagkracht vermindert.

STAP 4: ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het werken aan de toekomstbestendigheid van het landelijk gebied staat de komende jaren op vele (provinciale)

agenda's. In deze processen is het essentieel om zowel de gebouwen als de bewoners/eigenaren van gebouwen een plek te geven in het gebiedsproces. Het is hierbij van belang om als decentrale overheden gezamenlijk op te trekken. Onderdeel van het proces is het hebben van een (regionaal) funderingsloket waarbij bewoners informatie kunnen krijgen en ondersteund worden bij het nemen van funderingsmaatregelen.

STAP 5: PERSPECTIEF VOOR GEBOUWEN

Uiteindelijk leidt dit totale proces tot duidelijkheid over type funderingen en (individuele) kwetsbaarheid ervan. Deze duidelijkheid kan ook betekenen dat sommige gebouwen niet houdbaar zijn op de langere termijn. Dit is een afweging tussen gebiedsfuncties, watersysteem en gebouwbelangen. In de afwegingen zijn (maatschappelijke) kosten en baten – ook op de langere termijn – en investeringen meegenomen en culturele/ monumentale waarden meegenomen. Transparantie hoe tot de keuze te komen is essentieel. Bij voorkeur komen we in Nederland (en anders binnen de grenzen van de decentrale overheden) tot een eenduidig aanpak.

3. Kennisvragen

Door aan de slag te gaan met een onderwerp ontstaan er nieuwe vragen. In deze factsheet delen we twee prominente kennisvragen.

JURIDISCHE CONTEXT

Het verlagen van het waterpeil is iets wat lang is gedaan (en nog wel eens voorkomt). Afwijken van deze wijze van peilbeheer – peilverhoging of peilfixatie – is iets wat gevolgen heeft voor onder andere gebouwen. Verhogen van waterpeilen geeft de initiatiefnemer een verplichting om (directe) gevolgen te compenseren. De vragen die

hieruit voortkomen zijn:

- Wat is voldoende compensatie richting gebouw-eigenaren?
- Hoe om te gaan met aansprakelijkheid op de lange(re) termijn?
- Kan een trendbreuk in water- en peilbeheer grote gevolgen hebben?

GEBOUWEN IN HET GEBIEDSPROCES

Het is een uitdaging gebouwen onderdeel uit te laten maken van de gebiedsprocessen. Uitwerking is nodig als het gaat om het verzamelen van informatie, het positioneren in gebiedsprocessen en het beschikbaar zijn voor inwoners en eigenaren bij gebouw-gerelateerde vragen en ondersteuning.

- Hoe eenduidig/ regionaal tot inwinnen van gebouw-informatie te komen?
- Wat is de plek en de inbreng van gebouwen in gebiedsprocessen?
- Op welke wijze informeren en ondersteunen van eigenaren en bewoners?

4. Verdieping en bronnen

Het document 'Deelexpeditie Funderingsopgave en veenweidegebieden' van 27 februari 2024 geeft meer achtergrond over het onderwerp. Ook zijn hier de gebruikte bronnen opgenomen voor de totstandkoming van deze factsheet.

Medegefinancierd door
de Europese Unie